

RTU studiju kurss "Bērnu un jauniešu literatūra skolas mācību kontekstā"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA0134
Nosaukums	Bērnu un jauniešu literatūra skolas mācību kontekstā
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Sandra Okuneva - Pasniedzējs
Mācībspēks	Angelika Juško-Štekele - Doktors, Direktora vietnieks
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Kursa ietvaros, studējot teorētiskos materiālus un analizējot pasaules un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikas un spilgtāko mūsdienu rakstnieku dažādu žanru darbus un to recepciju citos mākslas veidos, tiek veidota izpratne par bērnu un jauniešu literatūras specifiku un vēsturi, nozīmi personības veidošanās procesā, tiek attīstītas prasmes analizēt un vērtēt literāro darbu saturu, formu, ilustrācijas un dizainu, atbilstmi lasītāju vecumam, kā arī iemaņas saskatīt un izvērtēt bērnu un jauniešu literatūras tekstu iepazīšanas iespējas un to risinājumus mācību procesā skolā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Iegūt zināšanas un izpratni par bērnu un jauniešu literatūras būtību, specifiku, vēstures un teorijas pamatjautājumiem un nozīmi personības veidošanās procesā, attīstot literāra teksta analīzes un interpretācijas prasmes. Studiju kursa uzdevumi: - studēt teorētiskos avotus par bērnu un jauniešu literatūras specifiku, tās attīstības nozīmīgākajiem posmiem korelācijā ar bērna un bērnības koncepta izpratnes transformācijām gadsimtu gaitā; - izpētīt pasaules un Latvijas bērnu un jauniešu literatūras nozīmīgāko autoru daiļradi un būtiskākos dažādu žanru tekstus, to problemātiku, māksliniecisko rokrakstu un aktualitāti; - attīstīt prasmes analizēt un vērtēt literāro darbu saturu, formu, atbilstmi lasītāju vecumam, ilustrācijas un dizainu; - saskatīt un mācīties izvērtēt iespējas, problēmas un to risinājumus, kas saistīti ar bērnu un jauniešu literatūras iepazīšanu skolā; - pilnveidot instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Daiļdarbu lasīšana un analīze. Zinātniskās literatūras lasīšana un analīze. Prezentāciju sagatavošana. Literāro darbu recepcijas izpēti citos mākslas veidos (tēlotājmākslas darbu izpēti, dziesmu klausīšanās, animācijas un spēlfilmu, kā arī iestudējumu skatīšanās un analīze).

Literatūra	Obligātā / Obligatory: 1.Ewans J., red. Challenging and Controversial Picturebooks. Creative and critical responses. Routledge Taylor & Francis Group, 2015. 2.International Companion Encyclopedia of Children's Literature / edited by Peter Hunt. London, New York: Routledge, 2004. 2 sēj. 3.Rinkeviča R. Rīga – Latvija – Eiropa mūsdienu latviešu bērnu prozā. Daugavpils: Saule, 2017. 4.Rodari D. Fantāzijas gramatika. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009. 5.Simsone B. Iztēles ģeogrāfija. Mītiskā paradigma 20. gadsimta fantāzijas prozā. Rīga: LU, 2010. 6.Stikāne, I. Vērtību pasaule latviešu bērnu literatūrā. Rīga: Raka, 2005. 7.Zipes J. The Irresistible Fairy Tale: the Cultural and Social History of a Genre. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2012. E-grāmata (PDF), pieejama tiešsaistē LU tīklā. Papildu / Additional: 1.Bērnu literatūra: vērtējumi, pārdomas, atzinības, lasīšanas veicināšana. Rakstu krājums. Rīga: Garā Pupa, 2005. 2.Brīdaka L. Mūžs kā pasaka. Margarita Stāraste. Rīga: Annele, 2004. 3.From Comic Strips to Graphic Novels: contributions to the theory and history of graphic narrative / edited by Daniel Stein, Jan-Noël Thon. Berlin, Boston: De Gruyter, [2013]. E-grāmata (PDF), pieejama tiešsaistē LU tīklā. 4.Lepman J. A Bridge of Children's Books. Dublin: O'Brien Press Ltd, 2002. 5.Penaks D. Kā romāns. Rīga: Omnia mea, 1999. 6.Simsone B. Monstri un metaforas. Ieskats šausmu literatūras pasaulē. Rīga: Zvaigzne ABC, 2015. 7.Stikāne A. Latviešu bērnu literatūra. Rīga: Zvaigzne, 1977. 8.Stikāne I., Tretjakova S., Zandere I. Zirgs, kas naktī dzied. Rīga: LBJLP, 2006. 9.Treimane M. Astridas Lindgrēnes darbi un nedarbi. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007. Citi informācijas avoti / Other sources of information: Raksti krājumos: 1.Aktuālas problēmas literatūras zinātnē. Rakstu krājums. 1.-20. Liepāja: LiePA, 1996.-2015. 2.Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā. Rakstu krājums. 21.-29. Liepāja: LiePA, 2016.-2024. 3.Ar bērniem. www.satori.lv/list/ar-berniem 4.International Board on Books for Young People. Tiešsaistē: www.ibby.org. 5.International Youth Library. Tiešsaistē: www.ijb.de. Interneta resursi/Internet resources: 1. Bookbird. Pieejams: https://www.ibby.org/bookbird 2. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Lasāmkoks. Tiešsaistē: http://www.lasamkoks.lv/. 3. Letonika.lv. https://www.letonika.lv/ 4. Literatūra.lv. https://www.literatura.lv/ 5. Nacionālā enciklopēdija. https://enciklopedija.lv/
Nepieciešamās priekšzināšanas	Pamatzināšanas par galvenajiem daiļliteratūras veidiem un žanriem un pamatiemaņas tekstu analizē un interpretācijā.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. Literatūras loma un nozīme bērnu un pusaudžu personības attīstības procesā. Vērtību aspekts bērnu un jauniešu literatūras interpretācijā. 1. lekcija: Bērnu un jauniešu literatūras specifiku veidojošie aspekti un galvenie klasifikācijas piedāvājumi. Praktiskais darbs: Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes darbība, Jāņa Baltvilka balva, Baltā Vilka lasījumi. Pastariņa prēmija, citas balvas bērnu un jauniešu literatūrā un grāmatniecībā (Latvijas Literatūras gada balva, Zelta Ābele u.c.). Lasīšanas veicināšanas programmas un projekti Latvijā – Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija, Skaļas lasīšanas sacensība u. c. LNB Bērnu literatūras centra darbības aktualitātes.	4	8	2	10
2. temats. Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. 2. lekcija: Bilžu grāmata, grāmata ar karikatūrām, komikss, grafisks romāns. Praktiskais darbs. Vizuālais un tekstuālais vēstījums latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu grāmatās.	4	6	2	8
3. temats. Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. 3. lekcija: Izziņas literatūras žanriskā, saturiskā un vizuālā daudzveidība, loma bērnu un pusaudžu pasaules apguvē. Izziņas literatūra Latvijā (E. Birznieks-Upītis, K. Grigulis, Dz. Rinkule-Zemzare, I. Ziedonis, J. Baltvilks u.c.) Praktiskais darbs: Pasaules izziņāšana un apguve latviešu un ārzemju izziņas grāmatās.	4	6	2	8
4. temats. . Latviešu autoru dzeja bērniem un jauniešiem. 4. lekcija: Latviešu autoru dzeja bērniem un jauniešiem no pirmsākumiem līdz mūsdienām (J. Poruka, F. Bārdas, V. Plūdoņa, Raiņa, Aspazijas, O. Vācieša, V. Ļūdēna, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Rungļa, I. Zanderes, I. Samauskas, K. Vērdiņa, I. Gailes u. c. dzeja bērniem un jauniešiem). Praktiskais darbs: Vērtības latviešu autoru dzejā bērniem un pusaudžiem.	4	6	2	8
5. temats. Reālo dzīvi tēlojošā proza bērnu un jauniešu literatūrā. 5. lekcija: Prozas žanru un tematikas daudzveidība (bērnības atmiņu tēlojumi, stāsti un romāni par vēsturi, ģimenes, skolas dzīvi, detektīvliteratūra, piedzīvojumu literatūra u. c.). J. Poruka, Sudrabu Edžus, Z. Ērgles, M. Rungļa, P. Bankovska, S. Vensko, K. Ulbergas-Rubīnes, L. Gundara u. c. stāsti un romāni bērniem un jauniešiem. Tabu tematika, cenzūras problēma bērnu un pusaudžu literatūrā. Praktiskais darbs: Bērnu un pusaudžu problēmu risinājums stāstos un romānos. Laikmeta problemātikas atklāšana reālo dzīvi tēlojošo prozas tekstu tēlu sistēmā un vēstījumā.	4	6	2	8

6. temats. Vērtības latviešu un ārzemju autoru literārajās pasakās. 6. lekcija: Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās (Š. Pero, J., V. Grimm, H. K. Andersens, R. Blaumanis, K. Skalbe, A. Brigadere, A. Sakse, I. Ziedonis, Viks u. c.). Praktiskais darbs: Mūsdienu latviešu autoru literāro pasaku analīze un interpretācija (M. Cielēna, J. Zvirgzdiņš, I. Zandere, L. Berzinska, u. c.). Literārās pasakas kultūras (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla) kontekstā.	4	8	2	10
7. temats. Fantāzijas un zinātniskās fantastikas grāmatas pasaules un latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. 7. lekcija: Fantāzijas un zinātniskās fantastikas darbi pasaules un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās Praktiskais darbs: Fantāzijas un fantastikas žanra tekstu interpretācija kultūrā (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla).	4	4	2	6
8. temats. Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. 8. lekcija. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. Praktiskais darbs. Starppriekšmetu saiknes aktualizācija bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.	4	8	2	10
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zināšanas: 1. Zina un izprot bērnu un jauniešu literatūras teorijas un vēstures pamatjautājumus (bērnu literatūras būtība, specifika, vērtēšanas kritēriji, veidi, žanri, mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi, vērtību sistēma, ievērojamāko rakstnieku devums bērniem u. c.). 2. Izprot literatūrzinātnieku un rakstnieku viedokļus par bērnu un jauniešu literatūru, raksturo bērnu un jauniešu literatūras darbus skolas mācību kontekstā. 3. Izprot bērnu un jauniešu literatūras lomu un nozīmi personības attīstībā un vērtību sistēmas izveidē.	Ziņojumi semināros: 1. Priekšstats par bērnu un jauniešu literatūras specifiku un aktualitātēm pasaulē un Latvijā. 2. Izpratne par ilustrāciju nozīmi bērnu grāmatās, prasme raksturot grāmatu vizuālo vēstījumu. 3. Izpratne par izziņas grāmatu specifiku, prasme raksturot grāmatu specifiku un to izmantošanu skolas mācību kontekstā. 4. Dalība diskusijā par latviešu bērnu un jauniešu dzejas daudzveidību. Sagatavota dzejoļu izlase, tās prezentācija. 5. Ēseja. Zināšanas par literāro pasaku. 6. Priekšstats par reālistisku bērnu un jauniešu dzīves atspoguļojumu literatūrā. 7. Izstrādāti jautājumi, to prezentācija. - Priekšstats par bērnu un jauniešu literatūras attīstības gaitu un nozīmīgākajiem posmiem. 8. Priekšstats par lasīšanas veicināšanas iespējām, prasme saskatīt to saikni ar dažādiem kultūras procesiem, spēja novērtēt mūsdienu tehnoloģiju piedāvātās iespējas lasīšanas veicināšanā un to risinājumus skolas mācību procesā. Gala pārbaudījums, eksāmens.
Prasmes: 4. Vērtē, analizē un interpretē daiļdarbus, to receptijas citos mākslas veidos, mērķtiecīgi izmantojot literatūras analīzes un interpretācijas pieejas un principus, kas noderīgi mūsdienīgās literatūras mācībās. 5. Formulē un pamato savu viedokli, mērķtiecīgi iesaistās diskusijās par literāru darbu problēmām un vērtībām, prezentē savus atzinumus, pētījumu rezultātus, izmantojot mūsdienu tehnoloģiju iespējas. 6. Spēj studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar konkrētu literatūras skolotāja uzdevumu risinājumu, mācību uzdevumu un materiālu izstrādi.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240 un atbilstoši RTU noteikumiem, LiepU Senāta sēdē 2022. gada 23.maijā, protokols Nr.15, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Atzīme tiek aprēķināta kā vidējā svērtā atzīme par regulāru nodarbību apmeklējumu un aktīvu darbu semināros.
Kompetence: 7. Spēj iekļauties diskusijās un grupu darbā, analizējot piedāvātos tekstus un zinātnisko literatūru. 8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apgūstot aktuālās tendences literatūrzinātnē un bērnu literatūras pētniecībā. 9. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai bērnu un jauniešu literatūras procesa izziņai, izvērtēšanai, kā arī daiļdarbu izvēlei, analīzei un interpretācijai mūsdienīgās literatūras mācībās.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240 un atbilstoši RTU noteikumiem, LiepU Senāta sēdē 2022. gada 23.maijā, protokols Nr.15, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Atzīme tiek aprēķināta kā vidējā svērtā atzīme par regulāru nodarbību apmeklējumu un aktīvu darbu semināros.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Sistemātisks, aktīvs un kvalitatīvs darbs semināros un praktiskajās nodarbībās	50
Gala pārbaudījums, eksāmens	50
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs

1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	
----	-----	------	------	-----	--	---	--